

MÒDUL TEÒRIC II: EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 3:

Progrés en els models teòrics de la
Psicologia Sociomoral.

Tema 4:

El Raonament Moral i les variables que
intervenen en la seua configuració.

Bibliografia bàsica

- ❑ **Martí Vilar, M. i Palma, J.** (2010). Progreso en los modelos teóricos de la Psicología Sociomoral. En M. Martí Vilar, *Razonamiento Moral y la Prosocialidad. Fundamentos.* (pp. 75-97).Madrid: CCS

Bibliografia complementària

- ❑ Pérez, E.; Mestre, V.; Martí Vilar, M. i Samper, P. (1997). Orígenes históricos del libro de J. Piaget “El juicio moral en el niño”: Sus fuentes filosóficas y científicas. *Revista de Historia de la Psicología*, 17, 3-4, 135-144.

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=68574>

- ❑ Pérez, E. i Martí Vilar, M. (1997). Gordon W. Allport en los orígenes de una psicología moral basada en los rasgos de personalidad. *Revista de Historia de la Psicología*, 18, 1-2, 267-278.

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=68626>

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia Sociomoral

3.1. Models precognitivistes.

3.1.1. La Proposta psicoanalítica.

3.1.2. La Psicologia de la Conducta

3.1.3. La Proposta de G. W. Allport

3.2. Propostes cognitives.

3.2.1. El Desenvolupament Sociomoral.

3.2.2. L'Emoció i l'Affectede moral.

3.2.3. La Motivació Moral.

3.2.4. Propostes integradores

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.1. Models Precognitivistes

- Perspectives referides a la psicologia moral
 - 1. Proposta psicoanalítica
 - 2. Proposta conductual

S. FREUD (1976)

Persona – Procés de socialització – Lluita

Eros: autopreservació

Tànatos: autodestrucció

Factors de la “**Personalitat Moral**”:
honestedat i acceptació
de les pròpies necessitats.

Desenvolupament de la consciència moral en funció de la psicobiologia.

Implica:

- Necessària per a discernir el bé i el mal.
- Origen a les situacions primitives i instàncies externes.
- Possibilitat de patologia clínica.

Fases del desenvolupament moral:

1. Amoralitat de l' "ALLÒ"
2. Moralitat externa i heterònoma del "JO"
3. Moralitat interna i heterònoma del "SUPEREGO"

CONSCIÈNCIA MORAL

M. KLEIN (1974)

Superego a partir de l'agressivitat reprimida cap als pares. (3-4)

ANGOIXA → CONCEPCIÓ HUMANA

CULPABILITAT: • relativitat (“en funció de”)

- sentiments de cura i respecte

CONSCIÈNCIA AUTÒNOMA: • superego madurat

=

CONSCIÈNCIA MORAL:

- perquè és autònoma
- fer la referència a la cura i el respecte

ARONFREED

- a) Confessió i Culpa
- b) Autocrítica
- c) Reparació

EYSENCK

Llei de l'Efecte. Thorndike

“Es porta a terme una conducta antisocial
quan es deriven beneficis”

Concepció negativa de la conducta social

SKINNER

Persones no són lliures
Condicionament Instrumental i Reforç
Determinisme ambiental

BANDURA

Factors socials
Trets Universals

Pérez i Martí Vilar (1997):

A.Presència de G.W. Allport en les obres de la Ps. Moral.

B.La crítica de G.W. Allport al situacionisme.

B.1.Els problemes de la psicologia “Estímul-Resposta”

B.2.Arguments i precisions sobre la tesi de la especificitat

B.3.Generalitat dels trets vs. tesi de l'especificitat

G. Allport (1937):

Posició generalista de la Psicologia dels trets

vs.

Harsthorne y May (1928-1930):

Posició situacionista de la conducta moral

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2. Propostes Cognitivistes

- Gran uniformitat en el seu plantejament.
- Destaquen pel seu enfocament cognitiu-evolutiu.
- Dins del desenvolupament moral es presenten els models teòric-explicatius basats en el Raonament Moral

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2.1. El desenvolupament Sociomoral

3.2.1.1. La Psicologia moral de Piaget

Pérez, E.; Mestre, V.; Martí Vilar, M. i Samper, P. (1997).

Orígens històrics del *El judici moral en el xiquet*

A. La proposta de J. Piaget vs. E. Dukheim

A.1. Fonts

A.2. Crítiques a l'educació moral autoritària.

B. L'aportació de J. Piaget a la Ps. Moral

B.1. La contribució essencial

B.2. Egocentrisme i descentració

B.3. El realisme moral

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2.1. El desenvolupament Sociomoral

3.2.1.1. La Psicologia moral de Piaget

- Es centra en la psicologia moral dels xiquets
- Concepte d'equilibri
- Distingeix entre raonament moral heterònom i autònom

6 estadis de desenvolupament moral en 3 nivells:

- ***Nivell Preconvencional:***

estadi 1: obediència i por al càstig.

estadi 2: afavorir el propis interessos.

- ***Nivell Convencional:***

estadi 3: expectatives interpersonals

estadi 4: normes socials establertes

- ***Nivell Postconvencional:***

estadi 5: drets prioritaris i contracte social

estadi 6: principis ètics i universals

- Autors que aporten la dimensió emocional i afectiva al plantejament cognitiu-evolutiu:
 - *C. Gilligan* i la moral de la cura (1982)
 - *Goleman* i la intel·ligència emocional (1996)
 - *Buxarrais* i les emocions morals (2000)

-T. Lickona (1991): "l'esforç premeditat d'escoles, famílies i comunitats per a ajudar els joves a ser crítics, preocupar-se i actuar d'acord a valors ètics"

Raons per a la implementació a les escoles:

1. Cal tindre bon caràcter per a ser plenament humans.
2. Les escoles són un lloc ideal per a promoure aquests valors.
3. És essencial per a construir una societat moral.

criteris segons l'Associació per a l'Educació del Caràcter.

- Comunitat justa

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2.3. La Motivació Moral

La Comunitat Justa

Kohlberg (1969): desenvolupament d'una nova forma de proporcionar experiències morals als estudiants.

Objectiu: Fomentar una societat millor i motivar amb els ideals per a governar societats imaginades per la humanitat.

E. Turiel (1980): distingeix els conceptes de moralitat i altres dominis com el coneixement social o convenció moral, que tenen un desenvolupament paral·lel.

Moralitat basat en decisions influïdes pels conceptes universals de:

- Justícia.
- Benestar social.

Rest y Narváez (1994):

Components determinants del Comportament i l'Acció Moral:

- Sensibilitat moral
- Judici moral
- Motivació moral
- Caràcter moral

Model que s'està desenvolupant actualment i implementant en diferents àmbits professionals.

Grup de Recerca en Educació Moral (GREM):
Model psicoeducatiu en el qual s'integren els components:

- Cognitiu-racionals.
- Emocionals.
- Volitius.

Per a aconseguir aquest objectiu:
Desenvolupar diferents dimensions de la "personalitat moral".

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2.4. Propostes Integradores

3.2.4.4. L'Adopció de Perspectives

- L'adopció de perspectives:
 - Intermediari entre el desenvolupament cognitiu i el desenvolupament moral
 - Possible promotor d'actituds cooperatives.
- Major importància al desenvolupament relacional que a l'individual.
- L'enfocament cognitiu està massa centrat en el procés de desenvolupament del propi individu.
- El desenvolupament d'aquest està determinat per les relacions interpersonals.
- La conducta: Caràcter multifactorial (intel·lectual, afectiu, social).

Tema 3: Progrés en els models teòrics de la Psicologia sociomoral

3.2.4. Propostes Integradores

3.2.4.5. Procés de l'adopció de perspectives

R. Selman: Procés d'adopció de perspectives en 5 nivells que evolucionen al llarg de la infància i l'adolescència.

(4-6 anys)

1. Estadi 0: adopció d'una perspectiva social egocèntrica

(6-8 anys)

2. Estadi 1: adopció d'una perspectiva social subjectiva

(8-10 anys)

3. Estadi 2: adopció d'una perspectiva social autoreflexiva

(10-12 anys)

4. Estadi 3: adopció d'una perspectiva social mútua

(12-15 anys)

5. Estadi 4: adopció d'una perspectiva sociològica

Conclusions

- L'adopció de perspectives socials és una capacitat evolutiva.
- El desenvolupament de l'adopció de perspectiva té **influència en quatre àrees d'aplicació:**
 - la capacitat general del xiquet per a resoldre problemes de naturalesa social.
 - l'habilitat per a participar en activitats cooperatives.
 - la capacitat de comunicació i persuasió.
 - la comprensió dels sentiments aliens (simpatia, empatia).
- *Exemple de l'estudi de Selman:*
 - *tècnica de role-taking .*
 - *L'entrevista de Judici moral de Kohlberg.*

Analitza:

- El raonament sobre conflictes en els quals s'ha d'elegir entre els desitjos propis i els aliens en contextos sense lleis ni obligacions formals.
- Plantejament integrador: Inclou aspectes afectius.
- El PROM: l'instrument més actual per a mesurar el RMP.
- Va establir **5 categories** de RMP: arguments per a triar ajudar o no.

1. HEDONISTA: S'orienta al benefici hedonista per al propi subjecte que realitza l'acció.

– Exemple: “Depén de la importància que tinga per a Pep perdre el seu lloc a l'equip”.

2. R. ESTEREOTIPAT: Es justifica el desenvolupament d'una acció amb conceptes estereotipats de conducta i/o persones bones o roïnes.

– Exemple: “Depén de si Toni pensa que ajudar és bo”.

3. ORIENTAT A LES NECESSITATS: El protagonista identifica les necessitats físiques o psicològiques dels altres i considera aquestes necessitats al seu raonament.

– Exemple: “Depén de com de malalt pot arribar a estar l'altre xic”.

4. ORIENTAT A L'APROVACIÓ: Orientat a l'acceptació i aprovació d'altres al decidir quina és la conducta correcta.

– Exemple: “Depén de si Pep creu que els seus amics i els seus pares acceptaran el que decidisca fer”.

5. INTERNALITZAT: Inclou empatia, presa de perspectiva, afecte positiu i negatiu, reciprocitat generalitzada, anticipació de conseqüències.

– Exemple: “Depén de si Pep pot comprendre com de malalt està l'altre xic”.

– Exemple: “Pep es sentirà malament si l'altre xic segueix malalt”.

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Bibliografia Bàsica

- [Martí Vilar, M. y Palma, J.](#) (2010). El razonamiento moral y las variables que intervienen en su configuración. En M. Martí Vilar, *Razonamiento Moral y la Prosocialidad. Fundamentos.* (pp. 99-124). Madrid: CCS

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Bibliografia Complementària I

- Mestre, V.; Pérez, E.; Samper, P. i Martí Vilar, M. (1995). Función del nivel educativo y del sexo en el desarrollo moral de los adolescentes. *Revista de Psicología de la Educación*, 18, 59-71
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=127405>
- Fuentes, E.; Mestre, V.; Pérez, E. i Martí Vilar, M. (1996). Efecte del tipus d'estudi (Batxillerat/Formació Professional) en el desenvolupament del judici moral d'una població d'adolescents. *Anuari de la Societat Valenciana de Psicologia*, 3, 1, 55-76.
- Mestre, V.; Pérez, E.; Samper, P. i Martí Vilar, M. (1998). Diferencias de género en la empatía y su relación con el pensamiento moral y el altruismo. *Iberpsicología*, 3, 1.
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=300817>

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Bibliografia Complementària II

- **Martí Vilar, M. i Palma, J.** (2009). Influència del sexe i l'edat en el Raonament Moral Prosocial dels estudiants de secundària. *Anuari de la Societat Valenciana de psicologia*, 12, 65-85.
- **Martí Vilar, M. i Palma, J.** (2010). Jerarquización y preferencia de valores en los estudiantes de secundaria. *Revista Española de Orientación y Psicopedagogía*, 21,3,
- **Samper, P., Díez, I. i Martí Vilar, M.** (1998). Razonamiento moral y Empatía. En M. D. Valiña y M. J. Blanco. *I Jornadas de psicología del Pensamiento*. Santiago de Compostela: USC
<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=2520927>

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Bibliografia Complementària II

- Pérez, E. i Martí Vilar, M. (1997). Interiorización de valores y desarrollo moral. En V. Mestre i E. Pérez. *Cognición y afecto en el desarrollo moral. Evaluación y programas de Intervención*. Valencia: Promolibro.
- Martí Vilar, M. i Samper, P. (1995). Influjo de la familia en el desarrollo del razonamiento sociomoral y en la adquisición de valores. En E. Pérez y V. Mestre. *El crecimiento moral. Programas psicoeducativos y su eficacia en el aula*. Valencia: Universitat de València.

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=3295587>

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Índex

Introducció

4.1. Variables Socials, Culturals i Personals

4.2. Variables Cognitives.

4.3. Variables Afectives.

4.4. El Raonament Moral i Aspectes de Personalitat

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen ...

Introducció

- Sociodemogràfiques:** Edat, sexe i nivell educatiu.
- Cognitives:** Raonament lògic, presa de perspectiva i valors.
- Afectives:** Empatia i intel·ligència emocional.
- Agents de moralització:** Família, Escola i Religió.
- Aspectes de Personalitat:** Trets, Autoconcepte i Autoestima

BLOC II. EL PENSAMENT SOCIOMORAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en ...

Introducció

Perspectives en l'estudi del desenvolupament moral.

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Introducció

- Perspectiva Tradicional: Estudi vinculat a la filosofia.
- S. XX: Primers estudis sobre moral des de la Psicologia.
- Teories més influents:
 - Teoria del desenvolupament cognitiu de Kohlberg (1976)
 - Teoria de socialització de Hoffman (1983)

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Introducció

- Desenvolupament moral:
Depén de la maduresa interna i biològica: 3 etapes.

- Desenvolupament moral:
Transmissió de normes morals i valors per part de la societat que al mateix temps el xiquet va interioritzant i assimilant.
- La interiorització o assimilació depenen de l'empatia.
- L'empatia possibilita el judici moral, la presa de decisions i la conducta prosocial.

KOHLBERG

HOFFMAN

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

Introducció

- Comprén el sistema de creences, normes i valors propis de la persona.
- Es desenvolupa mitjançant l'assimilació de pautes específiques de comportament a través de condicionament, identificació i imitació.
- Comprén els motius que porten a la persona a escollir i construir el contingut de la seua moralitat.
- Inclou la forma en què s'organitza el contingut i com es manifesta.
- Es desenvolupa a través de la voluntat del xiquet per entendre el món i resoldre amb èxit els conflictes que se li plantegen.

APROXIMACIÓ DE
CONTINGUT

APROXIMACIÓ
ESTRUCTURAL

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la ...
4.1. Variables Socials, Culturals i Personals
4.1.1. Variables Sociodemogràfiques

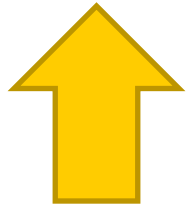
Edat, sexe i nivell educatiu

Tema 4: El RM i les variables que intervenen en la seua configuració

4.1.1. Variables sociodemogràfiques

4.1.1.1. Edat i Nivell Educatiu

EDAT

**DESENVOLUPAMENT
MORAL**

- ▣ Etapa significativa per al desenvolupament moral: a partir dels 17 anys.

**NIVELL
EDUCATIU**

**DESENVOLUPAMENT
MORAL**

- ▣ Millor autoconcepte.
- ▣ Abandonament del pensament egocentrista.
- ▣ Increment significatiu del raonament abstracte.

Tema 4: El RM i les variables que intervenen en la seua configuració

4.1.1. Variables sociodemogràfiques

4.1.1.2. Sexe

- Pensament Sociomoral més desenvolupat en homes.
- Crítiques per part de Gilligan:
 - Ús de Dilemes morals hipotètics esbiaixats.
 - Ús únicament d'homes a les investigacions.
- Dos tipus de judicis morals associats al gènere:
 - Judicis morals de cura i responsabilitat associat a les dones.
 - Judicis morals de justícia associats als homes.
- Dones i homes utilitzen els dos tipus de judicis però no per igual.
- Escàs suport empíric.

POSTURA DE KOHLBERG

POSTURA DE GILLIGAN

ESTUDIS RECENTS:

- Diferències entre els dos sexes emprant el D.I.T.
 - Dones: major ús de raonaments de tipus posconvencional per a resoldre els dilemes morals.
 - homes: major ús d'arguments ajustats a normes i convencions socials establertes pels ciutadans.

Tema 4: El RM i les variables que intervenen en la seua configuració

4.1. Variables Socials, Culturals i Personals

4.1.2. Agents Educatius del Raonament Moral

Família, Escola i Religió

- Agent de socialització primari, imprescindible en el desenvolupament de l'autoconcepte de xiquets i adolescents.
- Influeix de manera directa i indirecta. Els pares transmeten uns valors als seus fills en la mesura en que imposen les seues normes i una disciplina dins la família.
- No hi ha “família model”.

- A - insatisfacció en el suport familiar = + desenvolupament del judici moral.
- Kohlberg i Gilligan (1976): la identitat del jo està relacionada amb el nivell de desenvolupament del judici moral

ARGUMENTS A FAVOR DE LA INFLUÈNCIA QUE LA FAMÍLIA POT EXERCIR EN EL DESENVOLUPAMENT MORAL DE LES PERSONES:

- Exposició dels subjectes a estadis superiors als propis = progrés en el desenvolupament dels estadis morals.
- Pares amb + nivell de desenvolupament del judici moral = + capaços de comprendre el punt de vista dels fills i de transmetre el seu propi punt de vista als fills.

Estimulació cognitiva i no afectives associades positivament amb el desenvolupament del judici moral del fill.

- Cohesió emocional i interès entre els membres de la família = associades positivament amb el desenvolupament del judici moral dels adolescents.

- Paradoxa de l'educació moral: “conjurat al mateix temps la conservació de la identitat d'una cultura amb la integració de cultures diferents”.
- Valors autònoms → estratègies adequades per a promoure'ls:
 - Dilemes morals.
 - Històries.

- **Kohlberg i Power (1981)**: La perspectiva religiosa contribueix a donar importància a la moralitat, per a donar suport al judici i l'acció moral com activitats humanes.
- Dos dimensions: moralitat \neq religiositat.
- La religiositat no suposa heteronomia moral.

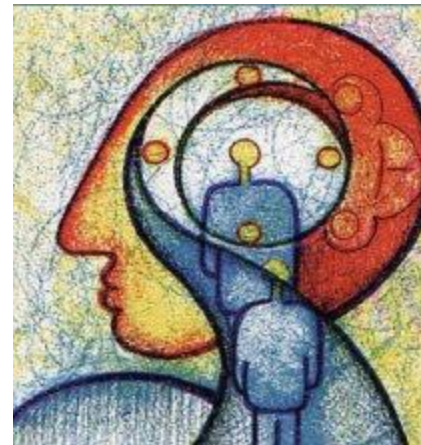
- La religió ofereix valors i normes socials, servint de guia del comportament.
- **Pérez Delgado i Cols. (1999):**
 - Subjectes + religiosament formats → major maduresa moral.
 - Religiositat i pensament posconvencional: correlacionen inversament.
 - Grups que donen més importància a Déu: nivell + alt de maduresa moral.

- Els adolescents que perceben en les seues famílies una preferència per valors de tipus ètic i religiós són els que:
 - Mostren un suport moral - ètic + fort
 - Es consideren + segurs i importants al seu entorn familiar
 - Tenen una imatge + positiva de sí mateixos i una major coherència entre el seu comportament i les seues capacitats i característiques personals.

Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

4.2. Variables Cognitives

Raonament lògic, Presa de Perspectiva i valors humans

Tema 4: El RM i les variables que intervenen en la seua configuració

4.2. Variables Cognitives

4.2.1. Raonament Lògic

- Capacitat de les persones per a resoldre problemes o realitzar inferències a partir de premisses.
- Els raonaments poden ser correctes o falsos segons les premisses suporten o no les conclusions.
- **Kohlberg**: el Raonament Lògic i la Presa de Perspectiva dels altres: necessaris per al desenvolupament del judici moral.
- El raonament pot ser deductiu o inductiu.
- El Raonament Moral depén del raonament lògic, així:

Etapes del desenvolupament lògic	Etapes del desenvolupament moral
Operacions concretes	Etapes preconventionals
Operacions formals	Etapes convencionals

- Capacitat per a posar-se al lloc d'una altra persona.
- Influeix molt en la motivació cap a l'ajuda

- **M.Rokeach** (1973): Creences individuals relativament duradores de què una determinada forma de comportament és personal, o socialment desitjable, estimable o preferible front a les altres.

- Components dels Valors Humans :
 - Cognitius: Valors com a creences.
 - Afectius: Desitjables, estimables o preferibles front als altres.
 - Conductuals: Referits a conductes o formes de comportaments.

- Característiques dels valors:
 - ▣ Reguladors.
 - ▣ Normatius.
 - ▣ Motivacionals

- Els valors poden ser:
 - ▣ Instrumentals.
 - ▣ Finals.

- L'elecció del tipus de valors per part d'una persona correlaciona amb el seu estadi de raonament moral.

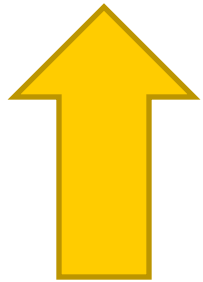
Tema 4: El Raonament Moral i les variables que intervenen en la seua configuració

4.3. Variables Afectives

Empatia, Sentiments de Culpa i Intel·ligència Emocional.

- Empatia i CP: relacionades.
- Resultats dels estudis:
 - Les persones empàtiques mantenen conductes altruistes i limiten la seua agressió personal cap als altres.
 - Són capaços de comprendre les conseqüències negatives de l'agressió.

- Relació amb la moralitat.

Desenvolupament
moral

Puntuacions
en empatia

- Diferents tipus d'intel·ligència.
- I/E: Capacitat de l'individu per a comprendre i regular les seues pròpies emocions.

- **Concepcions:**
 - **Mayer:** Capacitat per a entendre i percebre informació emocional.
 - **Goleman (1988):** Combinació d'atributs de personalitat i competències personals.

- Conducte psicològic que es refereix a la forma amb la qual el subjecte es descriu a sí mateix.
- L'autoconcepte: 3 dimensions:
 - *L'Autoimatge Real*: La imatge o percepció que té el subjecte de sí mateix en el present.
 - *L'Autoimatge Ideal*: Com li agradaria ser.
 - *L'Autoimatge Social*: La percepció que pensa que tenen els altres respecte a ell mateix.

- La informació procedeix de 3 fonts:
 - De la seua interacció amb altres persones.
 - Dels punts de vista dels altres.
 - Del punt de vista generalitzat del grup al qual pertany

- L'autoconcepte: autopercepcions que les persones tenim a l'àmbit:
 - Físic.
 - Moral i Ètic.
 - De la personalitat.
 - De les relacions familiars.
 - De les relacions socials.
 - Etc.

- **Maqsud i Rouhani** (1990) hi identificaren tres tipus d'elements interrelacionats entre si:
 - Cognitius → idees, opinions, creences, percepcions i processaments de la informació exterior.
 - Afectius → judicis de valors sobre qualitats personals que impliquen un sentiment agradable o desagradable que percebem dins de nosaltres.
 - Conductuals → conductes o predisposicions a actuar d'una forma determinada per part d'un individu.

- Hi ha nivells de raonament moral més alts en subjectes amb l'autoconcepte més alt.

- Sentiment d'acceptació i estima cap a un mateix.
- Unida al sentiment de competència i vàlua personal.
- Components:
 - *Jo Real*: Percepció d'un mateix.
 - *Jo Social*: Percepció d'un mateix a partir del judici aliè.
 - *Jo Ideal*: Percepció d'allò que m'agradaria ser.

Conclusions

- El raonament moral pareix que no siga innat, sinó que es va desenvolupant al llarg de la vida per diferents variables.
- El desenvolupament moral depén de la maduresa biològica, afectiva, cognitiva.
- Existeixen tant variables que són pròpies del subjecte (com la personalitat) i externes a ell (com la cultura).